

**“Недитячі
запитання: як
говорити з дитиною
про війну та її
наслідки”**

**Консультація для батьків та
педагогів**

Коли дитина ставить запитання про війну або просить розтлумачити значення незрозумілих їй понять, як-от «переселенець», важливо надавати їй чесну та вичерпну відповідь. Так, дитина не «гратиметься» ними й не вживатиме тоді, коли це недоречно.

Немає сенсу, та й неможливо, повністю ізолювати дитину від інформації про війну. Адже якщо дитина не отримає відповіді на своє запитання у значущого дорослого, вона знайде її деінде: почує по телевізору, на вулиці, у розмові сторонніх людей. Тож якщо дитина запитує про значення, наприклад, слова «переселенець», дорослий має зрозумілими словами пояснити їй, що існують люди, які шукають прихисток, оскільки через війну вони втратили житло чи у їхньому місті стало небезпечно жити.

Мама може, приміром, відповісти так: «Скажи, а де ти почув це слово? Як гадаєш, що воно означає? Через війну багато людей не може залишатися у своїх домівках, бо наразі там дуже небезпечно або неможливо нормально жити: немає опалення, світла й навіть їжі та води. Тому люди були змушені шукати нове місце для життя, тобто переселитися. І переселенцем називають людину, яка приїхала до іншого міста чи села, бо там, де вона мешкала раніше, стало неможливо жити. Інколи переселенці не могли взяти з собою хоча б якісь речі.

Для того щоб грамотно й обережно пояснювати дитині складні, дорослі теми, які її цікавлять, необхідно дотримувати чотирьох правил: бути чесним, говорити спокійно, давати мінімум інформації, використовувати зрозумілі дитині слова. Якщо дотримуватимете їх, зможете задовольнити пізнавальний інтерес дитини й вибудувати з нею довірливі взаємини. Можливо, перші кілька разів ви ніяковітимете чи вам буде складно підібрати правильні слова, та віримо, що все вдасться.

Розкриємо ці чотири правила більш детально

Бути чесним

Прагнення переключити увагу дитини, прибрехати їй чи перевести розмову на інші теми — не ефективні з погляду виховання і шкідливі з погляду розвитку дитячої психіки й дитячо-батьківської взаємодії. Адже складне запитання про ситуацію, яка має значне емоційне підкріплення, не вивітриться з пам'яті дитини й рано чи пізно вона поставить його знову. Також дитина може знайти відповідь на запитання деінде або ж дофантазувати те, про що вона не знає.

Відповідати спокійно

Різкі відповіді й спроби присоромити дитину за некоректні, як здається дорослому, запитання можуть травмувати її. Із наслідками такої травми дитині доведеться ще довго стикатися та справлятися. Крім того, через брак інформації у дитини можуть виникнути негативні установки.

Давати мінімум необхідної інформації

Зайві деталі можуть травмувати та/або лякати. Дитина дошкільного віку не готова сприймати багато інформації, тож батькам достатньо коротко відповісти на поставлене запитання. Якщо дитині знадобиться більше інформації, вона сама поставить додаткові запитання — одразу або через тиждень, місяць чи навіть рік.

Говорити зрозумілими дитині словами

Якщо дорослий абстрактно або детально пояснюватиме та філософствуватиме, дитина може припинити його слухати. А незнайомі терміни та поняття ще більше заплутають її. Тож потрібно уникати незрозумілих формулювань, натяків, півтонів, підлещувань. Адже дитина може відчути, що з нею нещирі, і це лише підвищить її тривожність, підірве довіру до дорослого.